

Kronsztad w wielkiej rewolucji rosyjskiej. Pamiętniki Tomasza Parczewskiego

Autor tekstu: **Katarzyna Soszyńska**

Lata 1917-1921 to burzliwy i znaczący okres w dziejach Rosji. To czas upadku caratu oraz przewrotu bolszewickiego i wojny domowej.

Tomasz Parczewski

"Pamiętniki gubernatora Kronsztadu"

oficyna wydawnicza "Mówią wieki"

Warszawa 2006, s.263

Świadkiem tych zdarzeń był Tomasz Parczewski, autor *Pamiętników gubernatora Kronsztadu*, która pierwszy raz ukazała się w 1935 roku, jednak w PRL-u nie mogła być wydana. Tomasz Parczewski był z pochodzenia Polakiem (ur. 1880 r.) wychowanym w Rosji. Ukończył wydział historyczno-filozoficzny na Uniwersytecie w Petersburgu, tam też w 1912 roku uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych i podjął pracę nauczyciela języka rosyjskiego w Kronsztadzie.

W czasie I wojny światowej odbył służbę w jednostkach inżyniersko-saperskich w stopniu młodszego oficera. W maju został wybrany na stanowisko gubernatora Kronsztadu. Tę funkcję pełnił do sierpnia 1917 roku.

Na przełomie lat 1917-1918 rozpoczął przewód habilitacyjny, którego nie udało mu się ukończyć z powodu wojny domowej w Rosji, jednak uzyskał asystenturę na Uniwersytecie Petersburskim i afiliację wykładowcy filozofii na uczelniach w Witebsku i Astrachaniu. Po wielu staraniach w 1921 roku wyjechał do Polski. W ojczyźnie zaangażował się między innymi w działalność Warszawskiego Towarzystwa Filozoficznego. Współpracował z warszawskim „Przeglądem Filozoficznym” oraz lwowskim „Przeglądem filozoficznym”. Zmarł w lipcu 1932 roku.

Pamiętniki gubernatora Kronsztadu nie są wyłącznie kroniką historyczną pełną dat i nazwisk, ale przede wszystkim opisem dramatycznego losu rosyjskich obywateli w przededniu i po rewolucji. Relacja Parczewskiego rozpoczyna się od jego przybycia do Kronsztadu i wybuchu I wojny światowej.

Już na wstępie autor nakreśla nam obraz rosyjskich realiów, przede wszystkim w samym Kronsztadzie — silnie ufortyfikowanym rosyjskim porcie morskim, ale też w innych miastach. Odślania twarz carskiej Rosji, skorumpowanej, pełnej donosów i prowokatorów, skostniałej i zatęchłej, nie dopuszczającej do siebie nieuchronności zbliżających się przemian.

Wraz z początkiem rewolucji Parczewski został aresztowany podobnie jak większość oficerów, a w Kronsztadzie rozpoczęły się samosady i mordy dokonywane na kadrze oficerskiej. W większości zdarzenia te miały charakter prywatnych vendett zwykłych żołnierzy na oficerach, którzy dawniej ich gnębili. Parczewski opisuje nawet egzekucję ówczesnego gubernatora miasta admirała Wirena. Jednak powstrzymuje się od skomentowania tego zajścia. W więzieniu Parczewski spędził tylko trzy dni, w tym czasie Kronsztad rozpoczął wprowadzanie nowego, rewolucyjnego porządku.

Parczewski w pamiętnikach nie ukrywa, a wręcz wyraźnie zaznacza zadowolenie z faktu obalenia caratu. Dostrzega w tym możliwość stworzenia nowego i lepszego ładu. Zwraca też uwagę na to, że po przewrocie bolszewicy nie stanowili grupy najliczniejszej i najsilniejszej, jednak jako jedyni, najlepiej potrafili wykorzystać zaistniały stan rzeczy, by wspiąć się na szczyt po drabinie władzy. W książce znajdujemy też opis Rządu Tymczasowego, i tu autor nie szczędzi gorzkich słów krytyki. Stwierdza, że od samego początku był on skazany na porażkę, nie miał szans ani możliwości przetrwania, ponieważ brakowało w nim przezorności, silnej ręki, która by go prowadziła, a zwłaszcza znajomości potrzeb ludu.

W ostatnich dniach maja Parczewski został wybrany gubernatorem Kronsztadu. Przyjął to stanowisko, gdyż liczył, że uda mu się wpłynąć na dotychczasowy porządek w mieście, a właściwie na jego brak. Liczył, że wprowadzi ład do zanarchizowanego Kronsztadu. Rzeczywistość okazała się jednak zupełnie inna. Parczewski nie odegrał żadnej wybitnej roli politycznej i był raczej obserwatorem niż uczestnikiem większości wydarzeń. Na stanowisku

gubernatora miasta utrzymał się siedemdziesiąt dni.

Kronsztadcy marynarze przyczynili się do zwycięstwa bolszewików, lecz w niedługim czasie zaczęli powstawać przeciwko tej władzy, a Kronsztad stał się polem regularnej walki. W zaistniałej sytuacji, bojąc się o życie swoje i rodziny Parczewski przeniósł się do Petersburga. W książce autor nakreśla tło wydarzeń w Rosji, zamieszcza również listę postulatów marynarzy z Kronsztadu, którzy uważali, że bolszewicka władza wypaczyła istotę rewolucji październikowej. Parczewski kolejno relacjonuje zmiany jakie zachodziły w Kronsztadzie i opisuje jaką rolę odegrało to miasto w latach 1917-1921. Jednocześnie żywo i barwnie przedstawia w swojej książce obraz życia codziennego w tym okresie w Rosji. Opisuje on biedę i drożyznę jaka ogarnęła kraj. Pisze o tym jak brakowało wszystkiego — jedzenia, leków, ubrań i jak ta sytuacja uderzyła w najbiedniejsze warstwy społeczne, które czuły się zdradzone i opuszczone przez władzę. Autor podkreśla, że codzienność stała się piekłem, ciągłą walką o przetrwanie. Umieszczony w książce przez Parczewskiego spis cen na podstawowe artykuły i ich porównanie z cenami sprzed wojny i rewolucji daje nam prawdziwy wgląd w realia popaździernikowej Rosji (wszystkie ceny zostały podniesione sto i więcej krotnie, a zarobki jedynie siedmiokrotnie). W całym kraju szerzyły się zarazy a śmierć od nich, z głodu czy wycieńczenia stała się powszedniością. Nowa, ludowa władza zaczęła być postrzegana jako wroga społeczeństwu.

Dzięki temu, że Tomasz Parczewski od urodzenia mieszkał w Rosji żył się z rosyjskim społeczeństwem, znał je dobrze i rozumiał zachodzące w nim procesy. Ta wiedza umożliwiła mu bezbłędnie przedstawić istotę zaobserwowanych zjawisk. Jednocześnie trzeba podkreślić, że autor nie idealizuje wszystkiego, co rosyjskie. Stara się być obiektywnym i krytycznie oceniać rzeczywistość w ówczesnej Rosji. Prostota języka i fakt, że Parczewski pisząc opowiadanie korzystał z własnych notatek czyni je interesującym a nawet porywającym. Żywa i realistyczna relacja nie pozwala nad książką zmrzyć oka.

Pamiętniki gubernatora Kronsztadu to bardzo ciekawa pozycja zarówno dla zainteresowanych historyczno-politycznym aspektem komunizmu w Rosji jak i dla tych, których bardziej interesuje jego społeczna strona.

Katarzyna Soszyńska

Absolwentka stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Łódzkim. Specjalizuje się w problematyce regionu Azji - Pacyfiku, w szczególności Japonii.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 30-01-2007)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5241) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5241>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz

nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl